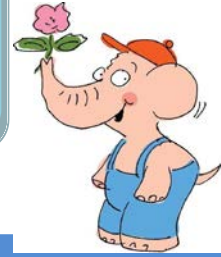

פרשת אחרי מות

חוקות הגויים

הנושא שבחרנו לעסוק בו מוגדר בפסוקים שהבאנו במילים: "וּבַחֲקֵיהֶם לֹא תִלְכוּ" (ויקרא, פרק י"ח, פסוק ג').

מה הן "חוקות הגויים" שבהן אסור ללכת? איסור זה קיבל במהלך הדורות פירושים שונים, ועיקרם הוא שאין לנהוג מנהגי גויים שיש להם קשר לעבודה זרה, או מנהגים המנוגדים לחוקי ישראל.

במדורים השונים הרחבנו את השאלה והבאנו קטעים המעלים מגוון של שאלות העוסקות בהשפעות תרבותיות. המכתב, למשל, מעלה את השאלה "איך מתנהג ישראלי?" זו שאלה מורכבת. אם כל תרבות היא תוצר מורכב ומשתנה של השפעות, התרבות הישראלית, שהיא תרבות חדשה יחסית שרוב נושאי התגוררו עד לא מזמן בארצות אחרות, היא בוודאי תרבות ש"השפעות חיצוניות" ניכרות בה היטב. עד היום קיימות בציבור הישראלי קבוצות שונות הנבדלות זו מזו במנהגיהן ולכן קשה להצביע על מרכיבים ישראליים "מקוריים".

אפשר לשאול את התלמידים: האם יש דברים שהם "ישראלים מקוריים", שאינם מושפעים מתרבות אחרת? כדאי גם להעלות את האפשרות שהרבגוניות עצמה היא אחד ממאפייניה העיקריים של הישראליות.

במכתב גם ה"פזילה" לתרבויות אחרות והתפיסה שמה שמקורו בחו"ל או שהוא "כמו בחו"ל" הוא בוודאי טוב ואיכותי. בעבור ילדים רבים המילים **חוץ לארץ** הן מילות קסם המשדרות עושר, הצלחה, יופי ועוד. ניתן אפוא לשוחח על תפיסה שגויה זו ולהבהיר שגם "באמריקה" יש עוני, כיעור וכישלונות...

במדור רואים עולם

השבוע דן המדור בהשפעות "הזרות" על היהודים שחיו בתפוצות. המפגש בין התרבות המקומית לתרבות היהודית הוא מפגש מרתק, וכמצוין במדור, הוא בא לידי ביטוי במנהגים שונים ובעיצוב בתי כנסת, וגם במאכלים במסורת המוזיקלית ועוד ועוד. העיסוק בעובדות אלו הוא הזדמנות מצוינת לשאול את התלמידים כיצד שמרו היהודים על תרבותם הייחודית (המשותפת ליהודים בכל העולם) למרות ההשפעות הסביבתיות בכל מקום ומקום? כדאי להזכיר לתלמידים כי בשנים הן לא היה קל כליכך לשמור על קשרים בין הקהילות, לא היה אינטרנט ואפילו לא טלפון! כדאי לכוון את הדיון כך שהתלמידים יבינו שהתרבות היהודית (שבבסיסה עמד קיום המצוות) הייתה, ככל הנראה, בסיס תרבותי חזק דיו. גם אם בכל ארץ וארץ אימצו היהודים מנהגים נוספים או שינו במשהו את נוהגיהם עקב השפעת הסביבה, הגרעין המרכזי היה חזק מספיק ולכן נשמר. במהלך הדיון אפשר להזכיר שהתבדלותם של היהודים מסביבתם נבעה לא רק מרצונם שלהם לשמור על ייחודם, אלא גם מכך שחברת הרוב דחתה אותם ולא אפשרה להם להיטמע בתוכה (למשל בגלל האנטישמיות, אבל לא רק), אך זהו כמובן נושא מורכב בפני עצמו.

על המדרש

הרקע ההיסטורי למדרש הוא תופעת ההתייוונות (=התופעה של אימוץ תרבות יוון, דתה ופולחנה) שפשטה בקרב היהודים בימי הבית השני. אחת הסיבות להתנגדותם של החכמים לתרבות היוונית הייתה, כמובן, החשש שיהודים יאמצו מנהגים שיש בהם משום עבודה זרה. ה"תאטראות" וה"קרקסאות" היווניים באותה תקופה לא היו מוסדות תרבות חילוניים (כמו בימינו), אלא חלק מהתרבות הדתית ומהפולחן, ולכן השתתפות של יהודים בהם ביטאה התרחקות מדת ישראל מנהגיה וערכיה.

שימו לב, המדרש משתמש במילה "נימוסיות". "נומוס" ביוונית הוא חוק, ומכאן המילה העברית "נימוס" שמשמעותה בלשון חז"ל – חוק. ואולם, בהקשר זה הכוונה אינה לחוקי מדינה אלא למנהגים. כוונתו של הדרשן היא לשלול אימוץ של מנהגים המבטאים את דתה וערכיה של התרבות הזרה.

שאלה לדין: כאמור, גם אנחנו נוהגים מנהגים שמקורם בתרבויות ובדתות אחרות (למשל הנחת פרחים על קבר, לבישת שחורים בהלוויה, חגיגת יום הולדת). לרוב אפילו איננו מודעים לכך... האם אתם חושבים שיש לאסור מנהגים כאלה, או שאין סיבה לעשות זאת? נסו להביא טיעון אחד בעד. האיסור וטיעון אחד נגדו.

מה בפרשה

🌀 **יום הכיפורים** – תיאור טקס הכפרה שערך הכהן הגדול ביום הכיפורים, ובו נכנס אל קודש הקודשים וגם שלח את השעיר לעזאזל אל המדבר.

🌀 **"ספר הקדושה"** – בפרשה זו נמצא קובץ חוקים המכונה בפי החוקרים "ספר הקדושה" ובו דינים הנוגעים לשחיטת בעלי חיים למאכל ולקורבן, מצוות הדנות ביחסי אישות ובטהרת המשפחה, רשימת הנשים שאסור לבוא עמן במגע מיני, איסור העברת בנים למולך והאיסורים על משכב זכר ועל משכב בהמה.